

2013-05-07

Ert diarienummer: U2012/6322/S

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Vårt diarienummer: 0016/2013

Ansvarig handläggare: Jenny Ek, jenny.ek@sdr.org

Remissvar på *Utbildning för elever i samhällsvård och fjärr- och distansundervisning*, SOU 2012:76

Sveriges Dövas Riksförbund, SDR och Sveriges Dövas Ungdomsförbund, SDUF lämnar härmed gemensamt remissvar på betänkandet av utredningen om utbildning för barn och ungdomar i samhällsvård samt distansundervisning.

Bakgrund

SDRs och SDUFs intressepolitiska arbete för förskola och skola utgår från barnets livskvalité i ett livslångt perspektiv och med FNs konvention om de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, FNs barnkonvention samt språklagen som grund. Den enskildes tillgång till fungerande språk är en av de mänskliga rättigheterna. Barnens rätt till språk uppmärksammas särskilt i konventionen om barnets rättigheter. I Språklagen (2009:600) anges följande:

§9 Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket.

§14:2 ... den som är döv eller hörselskadad och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket.

Enligt FNs konvention ska undervisning erbjudas på de mest ändamålsenliga språken, formerna och medlen för kommunikation och i miljöer som maximerar kunskapsrelaterad och social utveckling. Eleverna ska kunna vara fullt delaktiga i skolan och ges möjlighet att utveckla flera språk inklusive svenskt teckenspråk.

Sammanfattning

SDR och SDUF kommenterar endast kapitel 7 *Fjärrundervisning och distansundervisning*, där teckenspråk som ämne i huvudsak berörs. Både SDR och SDUF förespråkar valfrihet och delaktighet som döva, hörselskadade och personer med dövblindhet erhåller genom att ha fått

tvåspråkighet. Tvåspråkighet för oss innebär att man behärskar både svenskt teckenspråk och svenska (i både talad och skriven form). För personer med dövblindhet innebär det även punktskrift och taktilt teckenspråk. Därför ställer vi oss positiva till förslaget om att erbjuda teckenspråk genom fjärrundervisning. Det innebär att individintegrerade hörselskadade och döva elever får en efterlängtd och förstärkt rätt till teckenspråk som ämne, vilket är i enlighet med Språklagens intentioner. Vi vill dock lyfta ett varningens finger för att man gör satsningar för elevernas rätt till teckenspråk men inte inrättar en teckenspråkläroarutbildning, som idag saknas! Eleverna får teckenspråk, men var finns de behöriga lärarna?

Vi vill utöver detta framföra följande synpunkter:

Teckenspråk som ämne och undervisning på teckenspråk

Precis som vi framfört i vårt remissvar på betänkandet *Med rätt att välja* (SOU 2011:30) anser vi att det är angeläget att skillnaden mellan teckenspråk som ämne och teckenspråk som undervisningsspråk tydliggörs. Det är särskilt viktigt i information till elever som är hörselskadade och döva och deras vårdnadshavare. Fjärrundervisning i teckenspråk kan omöjligt ersätta de fördelar ett deltagande och språkbad i en teckenspråksmiljö innebär.

En teckenspråkig skolmiljö förutsätter att flera använder svenskt teckenspråk, både i och utanför klassrummet, på raster, fritid och i kontakter med övrig personal på skolan. En teckenspråkig miljö kan bara uppstå om tillräckligt många elever, lärare, och övrig personal – oavsett döv, hörselskadad eller hörande – har en positiv inställning till kommunikation på teckenspråk. På så sätt blir de vuxna goda förebilder för eleverna, vilket är av största värde i ett livsperspektiv. Att skapa och upprätthålla en teckenspråkig miljö är extra viktigt i de skolor där döva och hörselskadade som är individuellt placerade eller går integrerat med hörande elever.

Det är dock positivt att hörande barn till teckenspråkiga döva och hörselskadade nu kan erbjudas teckenspråk som modersmål, oavsett var i landet de bor. Likaså att teckenspråk för hörande kan erbjudas, särskilt nu i skrivande stund när det finns ett förslag ute på remiss om att likställa teckenspråk med moderna språk och ge meritpoäng för teckenspråk.

Behöriga teckenspråklärare och entreprenad

En av motiveringarna till att erbjuda fjärrundervisning är bristen på behöriga lärare. Det råder även brist på lärare i teckenspråk! Vi är djupt oroade för hur teckenspråket stärkta ställning ska behållas och utvecklas eftersom det råder en stor brist på behöriga lärare i ämnet teckenspråk. Det är en absurditet eftersom en sökning i Universitetskanslerämbetets databas visar att **INGEN högskola idag har examensrätt för ämneslärare i teckenspråk**. Det rimmar illa att man stärker elevernas tillgång till teckenspråk i skolan utan att göra någon satsning på en läroarutbildning för de som vill undervisa i teckenspråk!

Vi ser inga hinder att ta in lärare på entreprenad, men det kräver att kraven på lärarnas behörighet är tydliga för att kunna säkra deras kompetens och elevernas rätt till en god utbildning. Förutom en teckenspråkläroarbehörighet ska de även ha en formell kompetens i "distanspedagogik", samt hur en undervisning på distans ska genomföras på teckenspråkets villkor optimalt.

Teknik och teckenspråksmaterial

Tekniken medför stor möjligheter men också stora utmaningar. Eftersom teckenspråk är ett visuellt språk, till skillnad från talade språk, förutsätts det att det tas fram en teknisk kravspecifikation för hur fjärrundervisningen ska genomföras utan att tekniken sätter käppar i hjulet. Det fungerar inte om bl a internetuppkopplingen är för svag eller videohastigheten är

för låg, vilket då medför att videoöverföringen hackar sig fram och eleverna ser inte teckenspråkets rörelser och former. Vilka tekniska kravspecifikationer är framtagna för denna typ av undervisningsverksamhet? Kriterierna och kravspecifikationerna måste baseras på de villkor som teckenspråket medför, det vill säga att kvalitet på den rörliga bilden måste gå före annat. Vem ska ha kompetens och ta ansvaret för den teknik som krävs för att uppnå en god visuell undervisning i teckenspråk? Vem har kunskapen att bedöma vilken videoteknik som är lämplig? Vem tar ansvaret för att det motsvarar den tillfredsställande ljudkvalitet som krävs för annan fjärrundervisning i (talade) språk?

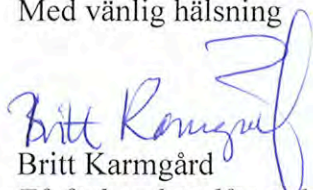
Teckenspråk är ett visuellt språk och det finns möjligheter att tillämpa videofiler som hem- och inlämningsuppgifter. Detta fodras dock en webbserver som kan hantera de tunga filer som videoklipp/filmer innebär. Vi har på SDR genom ett teckenspråklärarnätverk konstaterat att undervisningsmaterial i teckenspråk är MYCKET bristfälligt och dessutom finns det ingen samlingsplats för de fåtal material som finns. Det finns motsvarande delningssajter för lärare inom andra ämnen, men eftersom de inte klarar av videomaterial har teckenspråklärare stått utanför sådana möjligheter.

Avslutningsvis

SDR och SDUF ser dessa förslag med en försiktig positivism, eftersom man stärker teckenspråkets ställning men faktum är att det kvarstår problematik att lösa. Ingen högskola i Sverige har examensrätt för ämneslärare i teckenspråk, vilket resulterar i att inga behöriga teckenspråklärare tillkommer. Samtidigt är bristen på teckenspråksmaterial är akut.

Det glädjer oss ändå att dessa förslag är i enlighet med Språklagen som säger att det allmänna ska skydda och främja teckenspråket.

Med vänlig hälsning

Britt Karmgård
Tf. förbundsordförande
Sveriges Dövas Riksförbund

Isabella Hagnell
Förbundsordförande
Sveriges Dövas Ungdomsförbund